

Program EU i CG za
zapošljavanje, obrazovanje
i socijalnu zaštitu

Instrument za pretpristupnu pomoć Evropske unije
Jačanje kapaciteta sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj
Gori

Program ko-finansiraju
Evropska Unija i Vlada Crne Gore

PROCJENA CIJENE ZA NAJMANJE DVIJE USLUGE SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE U CRNOJ GORI

Autori: Marjan Nikolov (Sjeverna Makedonija) i Dragana Radević (Crna Gora)

U Podgorici, 31. jula 2020. godine

Napomena: Ovaj dokument pripremljen je u okviru projekta "Jačanje kapaciteta sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori", koji se finansira iz Instrumenta za pretpristupnu pomoć Evropske unije. Dokument odražava stavove autora i ne mora obavezno da odražava stavove Ministarstva rada i socijalnog staranja i Evropske komisije, sve dok dokument nije zvanično usvojen.

Jačanje kapaciteta sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori
Ovaj projekat finansira Evropska unija

ARCHIDATA

Ulažemo u ljude.

www.eesp.me

Sadržaj

Uvod	3
Elementi troškova za izračunavanje cijena pružanja usluga socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori	3
Izvori podataka za izračunavanje cijena pružanja usluga socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori uz Excel dokument	10
Pomoć u kući	10
Dnevni boravak	12
Dnevni boravak za odrasla i stara lica sa invaliditetom	12
Dnevni boravak za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju	13
Prilog: Anketa o potrošnji domaćinstava za 2017, MONSTAT	14

Uvod

Cilj ovog dokumenta je da:

- 1) **Predstavi procjenu cijena** usluga socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori;
- 2) **Objasni Excel** dokument za izračunavanje cijene usluga socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori.

Ovaj dokumenat je vezan direktno za Projektnu aktivnost 1.3.1: *“Sprovođenje obuka na radnom mjestu i formalnih obuka za zaposlene u Direktoratu za socijalno staranje i dječju zaštitu (naročito u Direkciji za razvoj usluga) u MRSS za planiranje, budžetiranje i sprovođenje politika socijalne i dječje zaštite i socijalnih usluga zasnovanih na dokazima”*, kao i Projektnu aktivnost 2.3: *“Sprovedene različite mjere izgradnje kapaciteta lokalnih samouprava, centara za socijalni rad i drugih pružalaca usluga”*.

Rezultati koji treba da budu postignuti su:

- Ojačani kapaciteti zaposlenih u MRSS za planiranje, budžetiranje i implementiranje politike socijalne i dječje zaštite zasnovane na dokazima;
- Razvijeni kapaciteti lokalnih samouprava za korišćenje tehnika zasnovanih na dokazima za pripremu, sprovođenje i evaluaciju lokalnih planova za unapređenje socijalne inkluzije;
- Dokumentat sa kalkulaciju cijena za dvije usluge iz oblasti socijalne i dječje zaštite sa finalnim ocjenama ukupne cijene za dvije usluge (izbor usluga u saradnji za MRSS);
- Bar 6 on-line obuka za zaposlene MRSS kao i 1 on-line trening za ostale zainteresovane iz MRSS, lokalnih vlasti i pružalaca usluga o tome kako da računaju troškove usluga u oblasti socijalne i dječje zaštite.

Ovaj dokumenat je rezultat rada na:

- **Aktivnost 1.4.:** Izrada procjene cijene za najmanje dvije usluge socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori
 - Excel dokumenti sa detaljno prikazanim troškovima za izračunavanje cijene tri usluge socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori.

Elementi troškova za izračunavanje cijena pružanja usluga socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori

Elementi troškova za izračunavanje cijena usluga socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori se baziraju na standardima i ekonomsko-finansijskoj računici, imajući u vidu fiskalni prostor javnih finansija. Standardi pružanja usluga su propisani pravilnicima, nakon čega slijedi izračunavanje cijena na bazi ekonomsko-finansijske statistike/podataka koji prate standarde.

Kroz Aktivnost 1.1 dali smo prijedlog, na osnovu kojeg je izvršen izbor dvije usluge iz oblasti socijalne i dječje zaštite, za izračunavanje cijene usluga prema Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Kroz Aktivnost 1.2 i Aktivnost 1.3 smo razradili Predlog-okvirnu metodologiju troškova za izračunavanje cijena pružanja usluga u oblasti socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori koju primjenjujemo u nashe izračunavanje cijena usluga socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori.

Taksonomija socijalnih usluga u skladu za Zakonom je sljedeća:

1. Podrška za život u zajednici;
 - dnevni boravak,
 - pomoć u kući,
 - stanovanje uz podršku,
 - svratište,
 - personalna asistencija,
 - tumačenje i prevođenje na znakovni jezik.

2. Savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge;
 - savjetovanje,
 - terapiju,
 - medijaciju,
 - SOS telefon

3. Smještaj t.j. boravak korisnika (privremeni, povremeni i dugotrajni):
 - na porodičnom smještaju-hraniteljstvu,
 - porodičnom smještaju,
 - smještaj u ustanovi,
 - smještaj u prihvatilištu-skloništu i u drugim vrstama smještaja

Na osnovu Aktivnosti 1.1, odabrane su sljedeće usluge za izračunavanje cijene:

- **pomoć u kući i**
- **dnevni boravak.**

U Pravilniku o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluga podrške za život u zajednici ("Službeni list Crne Gore", br. 063/19 od 18.11.2019) stoji da se propisuju bliži uslovi za pružanje i korišćenje usluga, normativi i minimalni standardi usluga podrške za život u zajednici gdje spadaju i usluge **pomoć u kući i dnevni boravak. Takođe, u obzir je uzet i Pravilnik o kriterijumima i mjerilima za utvrđivanje cijena usluga dnevnog boravka, smještaja u prihvatilištu-skloništu, pomoći u kući i personalne asistencije, koje obezbjeđuje država** ("Službeni list Crne Gore", br. 075/15 od 25.12.2015, 038/19 od 05.07.2019).

U tabeli koja slijedi dati su standardi iz naznačenog Pravilnika za pomoć u kući i dnevni boravak:

Pomoć u kući	Dnevni boravak
1) stručni radnici i saradnici za uslugu 2) odgovarajući prostor 3) sigurno okruženje i 4) razvoj potencijala korisnika i osnaživanje korisnika	1) stručni radnici i saradnici za uslugu 2) odgovarajući prostor 3) materijalni uslovi 4) obrok i održavanje lične higijene i higijene prostora 5) sigurno okruženje i 6) razvoj potencijala korisnika i osnaživanje korisnika

U nastavku navodimo više detalja za ove standarde kako bi lakše identifikovali elemente troškova za izračunavanje cijene usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori.

DETALJNIJE ZA POMOĆ U KUĆI

STRUČNI RADNICI I SARADNICI ZA USLUGU:

- Pružalac usluge pomoć u kući treba da ima jednog stručnog radnika za procjenu potreba korisnika i najmanje jednog saradnika na deset korisnika.
- Stručni radnik koordinira radom saradnika.

PROSTOR:

- Prostor treba da je u naseljenom mjestu, da ima priključak na električnu, vodovodnu, kanalizacionu i telefonsku mrežu i obezbijeđeno grijanje i provjetranje.

SIGURNO OKRUŽENJE:

Izraditi procedure za:

- Način zaštite podataka o ličnosti korisnika;
- Postupanja po pritužbama korisnika.

RAZVOJ POTENCIJALA I OSNAŽIVANJE KORISNIKA

- Nabavku hrane, pomoć pri pripremi obroka i hranjenju;
- Pomoć pri kretanju;
- Pomoć pri održavanju lične higijene i higijene prostora;
- Pomoć pri grijanju prostora;
- Pomoć pri nabavci štampe i knjiga i plaćanju računa za električnu energiju, telefon, komunalije i sl;
- Posredovanje u obezbjeđivanju različitih vrsta usluga za održavanje stana i uređaja za domaćinstvo; i
- Nabavku lijekova i odvođenje na ljekarske preglede.

DETALJNIJE ZA DNEVNI BORAVAK:

STRUČNI RADNICI I SARADNICI ZA USLUGU:

- za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju i mlade - do deset korisnika dva stručna radnika i jednog saradnika, a na svakih daljih pet korisnika jednog stručnog radnika, odnosno na svakih daljih deset korisnika jednog saradnika;
- za djecu sa problemima u ponašanju - do deset korisnika dva stručna radnika, a na svakih daljih pet korisnika jednog stručnog radnika;
- za odrasla i stara lica sa invaliditetom - do 30 korisnika jednog stručnog radnika, a na svakih daljih 20 korisnika jednog stručnog radnika, odnosno do deset korisnika dva saradnika.

PROSTOR:

- Prostor treba da je u naseljenom mjestu, da ima priključak na električnu, vodovodnu, kanalizacionu i telefonsku mrežu i obezbijeđeno grijanje i provjetravanje i podove od neklizajućeg materijala;
- Prostor treba da ima:
 - dnevni boravak,
 - radni prostor i kupatilo, odnosno toalet i
 - najmanje 5m² površine po korisniku.

MATERIJALNI USLOVI ZA USLUGU DNEVNI BORAVAK

- Potreban broj mjesta za sjedenje; televizor, pribor za društvene igre, opremu za obavljanje radno-okupacionih aktivnosti, zidni sat i kalendar;
- Kupatilo, odnosno toalet treba da budu opremljeni odgovarajućom opremom;
- Radni prostor treba da bude opremljen odgovarajućom opremom za zaposlene.

OBEZBJEĐIVANJE OBROKA I ODRŽAVANJE HIGIJENE

- Pružalac usluge dnevnog boravka korisniku obezbjeđuje najmanje jedan obrok dnevno, sredstva za održavanje lične higijene i pomoć pri održavanju lične higijene, oblačenju i svlačenju;
- Pružalac usluge održava higijenu prostora u kome se pruža usluga dnevni boravak;
- Korisnici, u skladu sa svojim sposobnostima, aktivno učestvuju u održavanju lične higijene i higijene prostora u kome se pruža usluga dnevni boravak.

SIGURNO OKRUŽENJE:

Izraditi procedure za:

- Primjenu neophodnih mjera u cilju sprječavanja korisnika od povrjeđivanja, samopovrjeđivanja i nanošenja materijalne štete;
- Sigurnost i bezbjednost djece za vrijeme boravka u dnevnom boravku;
- Mjere i aktivnosti u slučaju incidentnih događaja koji mogu da ugroze bezbjednost i život korisnika;
- Posjete i sprječavanje ulaska neovlašćenih lica;

- Način zaštite podataka o ličnosti korisnika, saglasno zakonu kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti; i
- Postupanje po pritužbama korisnika.

RAZVOJ POTENCIJALA I OSNAŽIVANJE KORISNIKA

Sprovoditi jednu ili više aktivnosti:

- Podršku u izgradnji i održavanju pozitivnih odnosa sa odraslim, starim licima i djecom;
- Organizovanje radno-okupacionih, odnosno edukativnih aktivnosti, koje podstiču razvoj novih znanja i vještina;
- Razvijanje metoda rada koji ohrabruju učestvovanje korisnika u aktivnostima u zajednici;
- Organizovanje slobodnog vremena u skladu sa potrebama i interesovanjima korisnika;
- Organizovanje prigodnih kulturno-zabavnih sadržaja u okviru dnevnog boravka;
- Podršku u socijalnoj inkluziji;
- Razvoj vještina za prepoznavanje i rješavanje problema;
- Razvoj komunikacionih vještina; i
- Razvoj vještina i znanja potrebnih za život u zajednici.

U vezi **stručnih radnika i saradnika za uslugu**, dostupno je više informacija u **Analizi minimalnih standarda usluga u sistemu socijalne i dječje zaštite Crne Gore** gdje se navodi da je u Pravilniku o bližim uslovima i standardima za obavljanje stručnih poslova u socijalnoj i dječjoj zaštiti, definisano da su:

Osnovni stručni poslovi:

- 1) Poslovi voditelja slučaja;
- 2) Poslovi stručnog radnika na materijalnim davanjima;
- 3) Poslovi stručnog radnika kod pružaoca usluga smještaja; i
- 4) Poslovi stručnog radnika kod pružaoca usluga za podršku za život u zajednici.

Specijalizovani poslovi:

- 1) Individualno i grupno savjetovanje i terapija;
- 2) Medijacija;
- 3) Procjena usvojlaca i pružalaca usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja,
- 4) Drugi poslovi koji zahtijevaju specijalizovana znanja i vještine u cilju prevazilaženja kriznih situacija i unapređivanja porodičnih odnosa; i
- 4) Drugi poslovi koji zahtijevaju specijalizovana znanja i vještine u cilju.

Dodatno, Pravilnikom o kriterijumima i mjerilima za utvrđivanje cijena usluga dnevnog boravka, smještaja u prihvatilištu-skloništu, pomoći u kući i personalne asistencije, koje obezbjeđuje država ("Službeni list Crne Gore", br. 075/15 od 25.12.2015, 038/19 od 05.07.2019), članovima 3 i 4, predviđeni su sljedeći kriterijumi za utvrđivanje cijene usluge dnevnog boravka (i smještaja u prihvatilištu-skloništu) i usluga pomoć u kući (i personalne asistencije).

Pomoć u kući	Dnevni boravak
1) odgovarajući prostor 2) zarada, naknada zarade i druga primanja zaposlenog, 3) stručno usavršavanje satručnih radnika i stručnih saradnika i 4) drugo od značaja za obavljanje ove usluge.	1) odgovarajući prostor u kome se pruža usluga 2) održavanje opreme 3) ishrana i dostupnost zdravstvenih usluga 4) održavanje lične higijene i higijene prostora 5) zarada, naknada zarade i druga primanja zaposlenog, 6) stručno usavršavanje satručnih radnika i stručnih saradnika i 7) drugo od značaja za obavljanje ove usluge.

Članom 5 spomenutog Pravilnika, definisana su i mjerila za utvrđivanje cijena usluga dnevnog boravka, smještaja u prihvatilištu-skloništu, pomoći u kući i personalne asistencije, i ona obuhvataju:

1. Odgovarajući prostor - troškovi za električnu, vodovodnu, kanalizacionu, telefonsku mrežu, grijanje i zakup;
2. Održavanje opreme – troškovi za amortizaciju opreme;
3. Ishranu i dostupnost zdravstvenih usluga - troškovi za obezbjeđenje jednog obroka i dostupnost zdravstvenih usluga;
4. Održavanje lične higijene i higijene prostora - troškovi za sredstva za održavanje lične higijene i higijene prostora;
5. Zarade, naknadu zarade i druga primanja zaposlenog po osnovu rada - troškovi za zaradu, naknadu zarade i druga primanja u skladu sa propisima o radu;
6. Stručno usavršavanje stručnih radnika i stručnih saradnika - troškovi za stručno usavršavanje u skladu sa planom i programom stručnog usavršavanja.

ZAKLJUČAK U VEZI SA ELEMENTIMA TROŠKOVA ZA IZRAČUNAVANJE CIJENA USLUGA U OBLASTI SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE U CRNOJ GORI

Imajući u vidu gorenavedene standarde, **elementi troškova za izračunavanje cijena pružanja usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori bi bili:**

- Stručni radnici i stručni saradnici i njihovo stručno usavršavanje u skladu sa planom i programom stručnog usavršavanja;
- Prostor, uključujući troškove za električnu, vodovodnu, kanalizacionu, telefonsku mrežu, grijanje i zakup;
- Materijalni uslovi za uslugu dnevni boravak;
- Obezbjedivanje obroka i održavanje higijene;
- Sigurno okruženje;
- Razvoj potencijala i osnaživanje korisnika.

Pošto su **razvoj potencijala i osnaživanje korisnika** u stvari aktivnosti koje sprovode stručni

radnici i stručni saradnici, to se uračunava kao **naknada za njihovo radno vrijeme**.

Materijalni uslovi za uslugu dnevni boravak, obezbjeđivanje obroka i održavanje higijene i sigurno okruženje su:

- Oprema, roba i usluga koje se obezbjeđuju za potrebe korisnika;
- Oprema, roba i usluga koje se obezbjeđuju za rad i aktivnosti stručnih radnika i stručnih saradnika;
- Obezbeđenje obroka i održavanje higijene.

Zbog toga, materijalni uslovi za uslugu dnevni boravak, obezbjeđivanje obroka i održavanje higijene i sigurno okruženje kategorizovaćemo kao **Robe i usluge**.

Onda imamo i prostor koji ćemo da posmatramo kao **nadoknadu za korišćenje prostora** i to kroz amortizaciju¹, na osnovu važeće regulative za amortizaciju prostora.

I na kraju imamo **nadoknadu za stručne radnike i stručne saradnike i njihovo stručno usavršavanje**.

Na osnovu svega navedenog, klasifikovaćemo elemente troškova za izračunavanje cijena pružanja usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori, prema ekonomskoj klasifikaciji troškova u javnim finansijama, kako je dato u tabeli koja slijedi.

ELEMENTI TROŠKOVA ZA IZRAČUNAVANJE CIJENA PRUŽANJA USLUGA U OBLASTI SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE U CRNOJ GORI	
Elementi troškova za izračunavanje cijena u smislu javnih finansija	Elementi troškova za izračunavanje cijena u smislu Pravilnika standarda
☐ Nadoknada za stručne radnike i stručne saradnike	☐ Izraditi procedure ☐ Razvoj potencijala i osnaživanje korisnika ☐ Stručno usavršavanje
☐ Roba i usluge	☐ Materijalni uslovi za uslugu dnevni boravak, obezbjeđivanje obroka i održavanje higijene i sigurno okruženje
☐ Nadoknada za zakup prostora	☐ Priključak ☐ Sobe (5m ² po korisniku) ☐ Rezijski troškovi (struja, voda, kanalizacija, komunikacije)

Ovi elementi su osnova i ugrađuju se u Predlog-okvirnu metodologiju troškova za izračunavanje cijena pružanja usluga u oblasti socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori koja se primenjuje u Excel alatku.

¹ Amortizacija predstavlja trošak osnovnog sredstva. Nastaje trošenjem osnovnog sredstva. Da bi investitor održao kontinuitet proizvodnje, neophodno je da nakon isteka vijeka trajanja osnovnih sredstava obezbijedi sredstva za kupovinu novih. To će uraditi tako što će u svakoj godini korišćenja osnovnih sredstava izdvajati određeni iznos sredstava (zavisno od vijeka trajanja i metoda amortizacije) na ime amortizacije i konačno obezbijediti zamjenu dotrajalih osnovnih sredstava novim. Dva su osnovna parametra za utvrđivanje iznosa amortizacije: osnovica i stopa amortizacije koja je utvrđena zakonom, a koja se razlikuju u zavisnosti od vida i karakteristika osnovnih sredstava.

Važne pretpostavke za izračunavanje cijena pružanja usluga socijalne i dječje zaštite:

1. Za uslugu "Dnevni boravak za odrasla i stara lica sa invaliditetom", pretpostavili smo 10 korisnika na jednog stručnog radnika, a ne 30 kako je sada predviđeno Pravilnikom;
2. U cijenu koštanja nisu ušli troškovi stručnog usavršavanja stručnih radnika i saradnika;
3. Koristimo zvanične statističke podatke.

Izvori podataka za izračunavanje cijena pružanja usluga socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori uz Excel dokument

Pomoć u kući

Excel dokument "**Pomoć u kući_Prosjek Crna Gora**" koji je sastavni dio ove metodologije sadrži dva lista. U listu "Ulaganje" prikazan je obračun troška za prostor i opremu; dok je u drugom listu "Cijena-pomoć u kući" dat obračun cijene po korisniku na mjesečnom nivou i za sat, uključujući ostale elemente troškova.

Prostor i oprema:

- Imajući u vidu prirodu i karakteristike usluge "Pomoć u kući", pošlo se od pretpostavke da se koristi kancelarijski prostor površine 20m², te osnovna oprema (kompjuter, sto stolice, ormari za arhivu i dr);

Za procjenu vrijednosti prostora korišten je podatak o prosječnoj cijeni stanova u novogradnji koju na kvartalnom i godišnjem nivou objavljuje Uprava za statistiku Crne Gore - MONSTAT, u okviru sekcije "Kratkoročni indikatori" à "Građevinarstvo" à <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=461&pageid=461>²;

Prosječna cijena stanova u novogradnji u 2019. godini iznosila je 1.113,00 EUR;

Vrijednost opreme procijenjena je na iznos od 2.000,00 EUR, na osnovu prosječnih tržišnih cijena za navedenu opremu;

Vrijednost prostora i opreme koja ulazi u obračun cijene zasniva se na amortizaciji, u skladu sa važećom regulativom (Pravilnik o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije za obveznike koji ostvaruju prihode od samostalne djelatnosti ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 058/02 od 01.11.2002), i to na sljedeći način: za objekte se koristi stopa amortizacije 5%, a za opremu 15%;

Godišnji trošak za prostor i opremu po korisniku dobija se kada se godišnja amortizacija podijeli sa 10. Kada ovaj godišnji iznos po korisniku podijelimo sa 12, dobijemo mjesečni trošak za prostor i opremu po korisniku.

Nadoknada za stručne radnike i stručne saradnike:

Cijena angažovanja administrativno-operativnog osoblja se izračunava prema posljednjem objavljenom godišnjem prosjeku za zarade za Administrativne i pomoćne usluge (N-aktivnost) Uprave za statistiku Crne Gore, koji se objavljuje u okviru sekcije "Tržište rada" à "Zarade" <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=24&pageid=24>³;

Prosječna zarada za Administrativne i pomoćne usluge (N-aktivnost) u 2019. godini iznosila je 524 EUR. Cijena angažovanja saradnika po satu računa se uzimajući u obzir broj radnih dana u godini (na osnovu broja neradnih dana i državnih praznika);

Cijena angažovanja stručnog osoblja se izračunava prema posljednjem objavljenom godišnjem prosjeku za zaradu za Stručne, naučne i tehničke djelatnosti (M-aktivnost) Uprave

2 U Crnoj Gori ne postoji zvanična statistika o realizovanim cijenama prilikom kupoprodaje nekretnina; takođe, ne postoji zvanična statistika o mjesečnim i godišnjim zakupninama.

3 U pitanju su bruto zarade, sa uračunatim pripadajućim porezom i doprinosima.

za statistiku Crne Gore, koji se objavljuje u okviru sekcije "Tržište rada" "Zarade" <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=24&pageid=24>;

Prosječna zarada za Stručne, naučne i tehničke djelatnosti (M-aktivnost) u 2019. godini iznosila je 655 EUR. Cijena angažovanja stručnog saradnika po korisniku računa se uzimajući u obzir broj raspoloživih radnih sati (na osnovu broja neradnih dana i državnih praznika), dijeljenjem sa deset.

Robe i usluge:

- Za obračun cijene transporta koristimo cijene u javnom prevozu. Mjesečna autobuska karta za Podgoricu košta 30,00 EUR;
- Ishrana, higijena, odjeća, obuća, zdravlje i osiguranje, novčana sredstva, obrazovne i radne aktivnosti i usluge rekreacije i zabave, izračunavaju se prema ličnoj potrošnji koju objavljuje Uprava za statistiku Crne Gore (posljednja dostupna Anketa o potrošnji domaćinstava, uz korekciju za stopu inflacije do dana utvrđivanja cijene usluge socijalne i dječje zaštite);

Navedeni podaci dostupni su na web-site MONSTAT-a, u okviru sekcije "Potrošnja domaćinstva" à "Anketa o potrošnji domaćinstava" <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=72&pageid=72> i za stopu inflacije u okviru sekcije "Cijene" à "Indeks potrošačkih cijena" <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=26&pageid=26>;

Upotrebljavaju se: procenat od "Stanovanje, voda i struja", procenat od "Namještaj, pokućstvo i održavanje stana", procenat "Komunikacije", procenat od "Ostala dobra i usluge". Radi analize, napravljen je obračun sa uključivanjem 20%, 40%, 60%, 80% i 100% navedenih troškova. Konačna odluka zavisice od raspoloživih budžetskih sredstava (za više detalja pogledati tabelu u Prilogu);

U obzir je uzeta prosječna godišnja stopa inflacije 2,6% u 2018. godini i 0,4% u 2019. godini.

Regionalni pristup:

Sa ciljem provjere uticaja "prostora" kao elementa troškova, pripremljen je i poseban Excel file pod nazivom "**Pomoć u kući_Regionalno**", koji pored troškova prostora u Podgorici, za obračun cijene usluge "Pomoć u kući" računa i cijenu pružanja ove usluge prema regionalnom pristupu (izdvajajući Podgoricu iz Središnjeg regiona, i računajući troškove posebno za ovaj region, uz obračun za Primorski i Sjeverni region).

Zaključeno je da učešće "prostora" kao elementa troška ukupne cijene nije značajno i da je dovoljno koristiti obračun cijene na nivou crnogorskog prosjeka.

* *

*

Imajući u vidu navedeno, u tabeli koja slijedi dat je obračun cijene za uslugu "Pomoć u kući" u zavisnosti od nivoa priznavanja režijskih troškova (20%-100%).

Pomoć u kući*	Cijena po korisniku (mjesečno)	Cijena po korisniku po satu
Režijski troškovi** - 20%	145,08	0,95
40%	157,47	1,04
60%	169,87	1,12
80%	182,27	1,20
100%	194,66	1,28

* Navedeni iznosi su u EUR

** Navedeni procenat označava različite scenarije prihvatljivosti režijskih troškova, a na osnovu Ankete o potrošnji domaćinstava (MONSTAT, 2017), korigovano za prosječnu godišnju inflaciju.

Dnevni boravak za odrasla i stara lica sa invaliditetom

Excel dokument "***Dnevni boravak_odrasla i stara lica_Prosjek Crna Gora***" koji je sastavni dio ove metodologije sadrži dva lista. U listu "Ulaganje" prikazan je obračun troška za prostor i opremu; dok je u drugom listu "Cijena-Dnevni boravak" dat obračun cijene po korisniku za sat, uključujući ostale elemente troškova.

Prostor i oprema:

- Imajući u vidu prirodu i karakteristike usluge "Dnevni boravak", pošlo se od pretpostavke da se koristi prostor za rad površine 54m², te neophodna oprema. Prostor za rad obuhvata: dnevni boravak (35m²), radni prostor (10m²), kupatilo (6m²) i hodnik (3m²);

Za procjenu vrijednosti prostora korišten je podatak o prosječnoj cijeni stanova u novogradnji koju na kvartalnom i godišnjem nivou objavljuje Uprava za statistiku Crne Gore - MONSTAT, u okviru sekcije "Kratkoročni indikatori" à "Građevinarstvo" à <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=461&pageid=461>⁴;

Prosječna cijena stanova u novogradnji u 2019. godini iznosila je 1.113,00 EUR;

Vrijednost opreme procijenjena je na iznos od 7.300,00 EUR, na osnovu prosječnih tržišnih cijena za navedenu opremu;

Vrijednost prostora i opreme koja ulazi u obračun cijene zasniva se na amortizaciji, u skladu sa važećom regulativom (Pravilnik o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije za obveznike koji ostvaruju prihode od samostalne djelatnosti ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 058/02 od 01.11.2002), i to na sljedeći način. Za objekte se koristi stopa amortizacije 5%, a za opremu 15%;

Godišnji trošak za prostor i opremu po korisniku dobija se kada se godišnja amortizacija podijeli sa 10. Kada ovaj godišnji iznos po korisniku podijelimo sa 12, dobijemo mjesečni trošak za prostor i opremu po korisniku.

Nadoknada za stručne radnike i stručne saradnike:

Cijena angažovanja administrativno-operativnog osoblja se izračunava prema posljednjem objavljenom godišnjem prosjeku za zarade za Administrativne i pomoćne usluge (N-aktivnost) Uprave za statistiku Crne Gore, koji se objavljuje u okviru sekcije "Tržište rada" à "Zarade" <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=24&pageid=24>⁵;

Prosječna zarada za Administrativne i pomoćne usluge (N-aktivnost) u 2019. godini iznosila je 524 EUR. Cijena angažovanja saradnika po satu računa se uzimajući u obzir broj radnih dana u godini (na osnovu broja neradnih dana i državnih praznika);

Cijena angažovanja stručnog osoblja se izračunava prema posljednjem objavljenom godišnjem prosjeku za zaradu za Stručne, naučne i tehničke djelatnosti (M-aktivnost) Uprave za statistiku Crne Gore, koji se objavljuje u okviru sekcije "Tržište rada" "Zarade" <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=24&pageid=24>;

Prosječna zarada za Stručne, naučne i tehničke djelatnosti (M-aktivnost) u 2019. godini iznosila je 655 EUR. Cijena angažovanja stručnog saradnika po korisniku računa se uzimajući u obzir broj raspoloživih radnih sati (na osnovu broja neradnih dana i državnih praznika), dijeljenjem sa deset. U obračun je uključen zahtjev standarda da se angažuju dva stručna saradnika.

4 U Crnoj Gori ne postoji zvanična statistika o realizovanim cijenama prilikom kupoprodaje nekretnina; takođe, ne postoji zvanična statistika o mjesečnim i godišnjim zakupninama.

5 U pitanju su bruto zarade, sa uračunatim pripadajućim porezom i doprinosima.

Robe i usluge:

- Ishrana, higijena, odjeća, obuća, zdravlje i osiguranje, novčana sredstva, obrazovne i radne aktivnosti i usluge rekreacije i zabave, izračunavaju se prema ličnoj potrošnji koju objavljuje Uprava za statistiku Crne Gore (posljednja dostupna Anketa o potrošnji domaćinstava, uz korekciju za stopu inflacije do dana utvrđivanja cijene usluge socijalne i dječje zaštite);

Navedeni podaci dostupni su na web-site MONSTAT-a, u okviru sekcije "Potrošnja domaćinstva" à "Anketa o potrošnji domaćinstava" <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=72&pageid=72> i za stopu inflacije u okviru sekcije "Cijene" à "Indeks potrošačkih cijena" <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=26&pageid=26>; Upotrebljavaju se: procenat od "Stanovanje, voda i struja", procenat od "Namještaj, pokućstvo i održavanje stana", procenat "Komunikacije", procenat od "Ostala dobra i usluge". Radi analize, napravljen je obračun sa uključivanjem 20%, 40%, 60%, 80% i 100% navedenih troškova. Konačna odluka zavisice od raspoloživih budžetskih sredstava (za više detalja pogledati tabelu u Prilogu). U obzir je uzeta prosječna godišnja stopa inflacije 2,6% u 2018. godini i 0,4% u 2019. godini.

* *

*

Imajući u vidu navedeno, u tabeli koja slijedi dat je obračun cijene za uslugu "Dnevni boravak za stara i odrasla lica sa invaliditetom" u zavisnosti od nivoa priznavanja režijskih troškova (20%-100%).

Dnevni boravak za stara i odrasla lica sa invaliditetom *	Cijena po korisniku (mjesečno)	Cijena po korisniku po satu
Režijski troškovi** - 20%	224,50	1,48
40%	236,89	1,56
60%	249,29	1,64
80%	261,69	1,72
100%	274,08	1,80

* Navedeni iznosi su u EUR

** Navedeni procenat označava različite scenarije prihvatljivosti režijskih troškova, a na osnovu Ankete o potrošnji domaćinstava (MONSTAT, 2017), korigovano za prosječnu godišnju inflaciju.

Dnevni boravak za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju

- Excel dokument "***Dnevni boravak_djeca sa smetnjama_Prosjek Crna Gora***" koji je sastavni dio ove metodologije sadrži dva lista. U listu "Ulaganje" prikazan je obračun troška za prostor i opremu; dok je u drugom listu "Cijena-Dnevni boravak" dat obračun cijene po korisniku za sat, uključujući ostale elemente troškova.
- Ovaj obračun sličan je prethodno prikazanom obračunu za cijenu koštanja po satu za korisnika usluge dnevni boravak za odrasla i stara lica sa invaliditetom uz sljedeće razlike:
 - Standard predviđa angažovanje dva stručna radnika i jednog saradnika za deset korisnika;

Pošlo se od pretpostavke da je zbog specifičnosti korisnika usluge neophodno održavanje prostora tokom cijelog dana, za šta je predviđeno angažovanje jedne osobe u kategoriji administrativno-operativno osoblje. Ovaj trošak se izračunava prema posljednjem

objavljenom godišnjem prosjeku za zarade za Administrativne i pomoćne usluge (N-aktivnost) Uprave za statistiku Crne Gore, koji se objavljuje u okviru sekcije "Tržište rada" à "Zarade" <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=24&pageid=24>;

Prosječna zarada za Administrativne i pomoćne usluge (N-aktivnost) u 2019. godini iznosila je 524 EUR. Cijena angažovanja saradnika po satu računa se uzimajući u obzir broj radnih dana u godini (na osnovu broja neradnih dana i državnih praznika);

U okviru kategorije "Robe i usluge", na osnovu Ankete o potrošnji domaćinstava, pored procenta od "Stanovanje, voda i struja", procenta od "Namještaj, pokućstvo i održavanje stana", procenta od "Komunikacije", obračunat je i procenat od "Zdravstvo" i "Rekreacija i kultura", i konačno procenat od "Ostala dobra i usluge";

Radi analize, napravljen je obračun sa uključivanjem 20%, 40%, 60%, 80% i 100% navedenih troškova. Konačna odluka zavisice od raspoloživih budžetskih sredstava.

* *
*

Imajući u vidu navedeno, u tabeli koja slijedi dat je obračun cijene za uslugu "Dnevni boravak za stara i odrasla lica sa invaliditetom" u zavisnosti od nivoa priznavanja režijskih troškova (20%-100%).

Dnevni boravak za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju*	Cijena po korisniku (mesečno)	Cijena po korisniku po satu
Režijski troškovi** - 20%	332,74	2,19
40%	348,58	2,29
60%	364,42	2,40
80%	380,26	2,50
100%	396,10	2,61

* Navedeni iznosi su u EUR

** Navedeni procenat označava različite scenarije prihvatljivosti režijskih troškova, a na osnovu Ankete o potrošnji domaćinstava (MONSTAT, 2017), korigovano za prosječnu godišnju inflaciju.

Prilog: Anketa o potrošnji domaćinstava za 2017, MONSTAT

Tabela 1. lična potrošnja u 2017. godini, Ukupno

	Crna Gora Montenegro	Gradsko područje Urban area	Ostalo područje Other area	Podgorica
Mjesečni prosjek				
Ukupna lična potrošnja	133.371.907	92.026.998	41.344.909	42.049.960
Lična potrošnja	127.944.722	90.987.215	36.957.507	41.145.318
Hrana i bezalkoholna pića	39.646.551	28.279.697	11.366.854	13.781.029
Alkoholna pića i duvan	4.873.215	3.522.368	1.350.846	1.333.912
Odjeća i obuća	12.597.796	8.750.558	3.847.238	3.995.110
Stanovanje, voda, struja	16.976.491	12.532.790	4.443.701	5.471.743
Namještaj, pokućstvo i održavanje stana	5.415.948	3.936.661	1.479.287	1.632.084
Zdravstvo	5.943.517	3.956.741	1.986.776	1.611.887
Transport	15.477.522	10.440.989	5.036.533	4.570.042
Komunikacije	8.059.206	5.464.972	2.594.234	2.433.295

Rekreacija i kultura	4.340.293	3.339.289	1.001.004	1.450.166
Obrazovanje	2.737.860	2.038.722	699.138	1.245.670
Restorani i hoteli	5.312.078	3.926.277	1.385.802	1.584.004
Ostala dobra i usluge	6.564.246	4.798.152	1.766.094	2.036.378
Lična potrošnja iz sopstvene proizvodnje	5.427.184	1.039.783	4.387.402	904.642
Hrana i bezalkohola pića	4.601.438	861.980	3.739.458	792.294
Alkoholna pića	150.720	23.152	127.569	69.018
Ogrijevna drva	675.026	154.651	520.375	43.330

Broj domaćinstava	192242	2,6%	Prosječna godišnja inflacija 2018
Pros. br. članova	3,2	0,4%	Prosječna godišnja inflacija 2019